

**Становище на съдия Янаки Стоилов по Определение № 1/2026 г.
по к. д. № 21/2025 г.**

Приемам, че към настоящия момент искането е недопустимо, като посочвам факти и правни доводи относно времето, през което България като държава с дерогация по отношение на еврото може да влияе върху процеса на неговото приемане. Изясняването на този проблем е от решаващо значение, за да се отговори на въпроса до кой момент българската държава е могла да въздейства, включително чрез произвеждане на национален референдум, върху времето, в което тя въвежда единната европейска валута „евро“.

Конституционният съд в Решение № 3/2024 г. по к. д. № 13/2023 г. посочва, че от 29 юни 2018 г. „...българският парламент, след заявлението за членство на България във Валутнокурсния механизъм II (ERM II), с едностранно свое действие не може да определи конкретна дата, до която няма да приема еврото...“. Не намирам нито в правото на ЕС, нито в българското право нормативна пречка държавата в диалог с европейските институции да влияе върху процеса на приемане на единната европейска валута „евро“, включително чрез произвеждане на национален референдум (моето становище по този въпрос е обосновано в особеното мнение по Решение № 3/2024 г. по к. д. № 13/2023 г.).

Дори след 10 юли 2020 г., когато българският лев е приет във валутния механизъм ERM II, Република България е разполагала с възможност да определя темпото на преминаване от положението на държава членка с дерогация по отношение на еврото към отпадане на дерогацията и съответно да влияе върху времето на приемане на еврото. Този извод се потвърждава

както от нормативната уредба, така и от действия на българските власти. Според чл. 6, § 2 от Регламент (ЕС) № 1024/2013 на Съвета от 15 октомври 2013 г. Европейската централна банка (ЕЦБ) и компетентните национални органи си дължат добросъвестно сътрудничество. В изпълнение на това изискване на 17 февруари 2023 г. Република България чрез служебния министър на финансите обявява, че приемането на еврото се отлага за 1 януари 2025 г. поради високата инфлация и несъвместимост на българското законодателство с правилата на ЕЦБ. Нещо повече, според чл. 7, § 6, изр. първо на същия регламент „[д]ържавата членка може да поиска ЕЦБ да прекрати тясното сътрудничество по всяко време след изтичането на три години от датата на публикуването на решението на ЕЦБ за установяване на тясно сътрудничество в *Официален вестник на Европейския съюз*“.

Междувременно Народното събрание на 7 юли 2023 г. отхвърля предложение за произвеждане на национален референдум с въпрос „Съгласни ли сте българският лев да бъде единствена официална валута в България до 2043 г.?“, внесено от инициативен комитет. На 14 юли 2023 г. Конституционният съд образува дело № 13/2023 г. по искане за установяване на противоконституционност на отхвърлянето на това предложение от Народното събрание. На 8 февруари 2024 г. Конституционният съд с Решение № 3/2024 г. отхвърля това искане.

На 25 февруари 2025 г. управителят на БНБ и министърът на финансите изпращат писмо до президента на ЕЦБ и до председателя на Европейската комисия за изготвяне на извънредни конвергентни доклади. На 12 май 2025 г. президентът Румен Радев внася в Народното събрание предложение за произвеждане на национален референдум с въпрос „Съгласни ли сте България да приеме единната европейска валута евро от 2026 г.?“. На 13 май 2025 г. председателят на Народното събрание вместо да придвижи предложението за обсъждане и решаване от Народното събрание,

което единствено е компетентно да се произнесе по него съгласно чл. 84, т. 5 от Конституцията (Тълкувателно решение № 11/2025 г. по к. д. № 8/2025 г.), издава разпореждане, оставяйки предложението без разглеждане и го връща на вносителя.

На 4 юни са публикувани докладите на европейските институции, които потвърждават, че България е изпълнила маастрихтските критерии и може да се присъедини към еврото на 1 януари 2026 г. На 8 юли 2025 г. Европейският парламент одобрява кандидатурата на България за приемане на еврото, а ЕКОФИН (Съветът по икономически и финансови въпроси към ЕС) също дава одобрение за това. На същата дата са приети Решение (ЕС) 2025/1407 на Съвета, според което България изпълнява необходимите условия за приемане на еврото, както и Регламент (ЕС) 2025/1408 на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 974/98 относно въвеждане на еврото в България. По силата на посочените актове единната валута евро се въвежда в България от 1 януари 2026 г., когато двата акта влизат в сила. Така юридически въвеждането на еврото в България приключва. При това положение дори конституционната юрисдикция да упражни своята компетентност по същество, а в последствие Народното събрание да приеме решение за произвеждане на национален референдум по въпрос за времето на приемане на еврото в България, такива действия биха били безпредметни и поради това лишени от правно основание – те вече не са в състояние да предизвикат желания от вносителя на искането правен ефект.

Отказът от произвеждане на национален референдум по въпрос за времето на въвеждане на еврото в България може да има финансово-икономически, социални и политически последици. Този отказ засяга доверието в националните и европейските институции, но проблемът вече не е юридически, защото предвидените правни средства и предписания от вътрешното право и правото на Европейския съюз ред за неговото решаване

вече са изчерпани. От това, че една правна възможност е съществувала, не следва, че тя остава винаги възможна. Правото, както и животът, не съществуват извън времето и не са независими от него.

съдия:

Янаки Стоилов